

Naturvärdesinventering

Frösö-Zoo, Östersunds kommun 2021

VÄG & MILJÖ

Beställning: Östersunds kommun

Framställt av: Väg & Miljö AB

<http://vagochmiljo.se>

Slutversion: 2021-11-24, naturvärdesobjektskarta reviderad 2022-02-23

Uppdragsansvarig: Klas Andersson

Medverkande: Klas Andersson (inventering, rapport), Mikael Andersson (förstudie, inventering, rapport), Daniel Tooke (kvalitetsgranskning)

Kvalitetsansvarig: Daniel Tooke

Fotografier: Klas Andersson

Illustrationer och kartor: Väg & Miljö AB

Internt projektnummer: 477

Foto på framsidan: Entrén till Frösö-Zoo

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Frösö-Zoo, Östersunds kommun 2021	2021-11-24	Sida 1 av 16

INNEHÅLL

1	Sammanfattning.....	3
2	Bakgrund	4
3	Metod	6
4	Områden med naturvärden.....	9
	Högsta naturvärde – naturvärdesklass 1	9
	Högt naturvärde – naturvärdesklass 2.....	9
	Påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3	9
	Övrig naturmark	9
	Naturvårdsarter	10
	Invasiva främmande arter.....	11
5	Ekologisk sårbarhet.....	14
	Naturtyper.....	14
	Skogar.....	14
	Åtgärdsförslag för att minska negativ påverkan på naturvärden	15
	Fortsatt utredningsbehov	15
6	Referenser.....	16

Bilaga 1. Objektskatalog NVI Frösö-Zoo

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Frösö-Zoo Östersunds kommun 2021	2021-11-24	Sida 2 av 16

1 SAMMANFATTNING

Väg & Miljö AB fick i uppdrag av Östersunds kommun att genomföra en naturvärdesinventering (NVI) i enlighet med SIS-standard (SS 199000:2014) med detaljeringsgrad *detalj* och tillägget *generellt biotopskydd*. Inventeringsområdet är cirka 17 hektar stort och beläget på Frösön i Östersund. Området ligger inom och intill gamla Frösö zoo på fastigheten Frösö-Berge 21:195. Området består av natur- och bebyggd mark som ska planeras i syfte att möjliggöra vidare exploatering av området. Syftet med utredningen har varit att sammanställa kunskap om områdets naturvärden samt skapa ett kunskapsunderlag för att kunna beakta ekologiska aspekter i arbetet inom området.

Området utgörs i huvudsak av bebyggelse med inslag av produktionsskog och jordbruksmark som idag står under träda. Stora delar av områdets östra delar består av kalhuggen skogsmark medan de mer centrala delarna utgörs av öppen gräs- och jordbruksmark. Historiska ortofoton från sextioalet visar att området tidigare bestod av mer skogsmark samt aktivt brukad jordbruksmark. I inventeringsområdet avgränsades totalt tre naturvärdesobjekt med *påtagligt naturvärde* (klass 3). Dessa objekt utgörs samtliga av naturtypen *skog och träd*. Inga objekt med *högsta naturvärde* eller *högt naturvärde* (klass 1 och 2) har identifierats.

I området har 24 naturvårdsarter påträffats i samband med inventeringen, varav 16 klassas som signalarter. Fem av dessa naturvårdsarter är även rödlistade arter, och klassas som *nära hotade* (NT) enligt *Rödlistade arter i Sverige 2020*. Björktrast, kråka, morkulla, nötskrika och rödvingetrast, som alla omfattas av fridlysning enligt 4 § artskyddsförordningen registrerades i fält. Vid förstudien noterades ett flertal fågelarter utöver de som noterades vid fältstudien. Detta har dock sannolikt med tiden på året att göra mer än att de ej finns inom området. Detta då flera av dessa arter nyttjar områden likt detta för häckning, vilket sker under vår och försommar. Slutligen registrerades även blåsippan som omfattas av 9§ artskyddsförordningen under inventeringen.

Vid inventeringen påträffades även tromsöloka, uppländsk vallört, bergklint samt parksallat vilka alla är invasiva främmande arter. Tromsölökan omfattas av förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter.

Då området bedöms kunna hysa fladdermöss bör en riktad inventering efter fladdermöss genomföras. Eventuellt kan det också vara aktuellt med en riktad fågelinventering, då området har strukturer med öppna ytor som växlas av med buskage och dungar. Detta gynnar exempelvis trastar och starar som häckar i hålträd och födosöker på de öppnare ytor.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Frösö-Zoo, Östersunds kommun 2021	2021-11-24	Sida 3 av 16

2 BAKGRUND

Väg & Miljö har på uppdrag av Östersunds kommun genomfört en naturvärdesinventering (NVI) i enlighet med SIS-standard (SS 199000:2014) med detaljeringsgraden *detalj* och tillägget *generellt biotopskydd*. Det aktuella området består av bebyggelse och naturmark som ska planeras i syfte att möjliggöra detaljplaneläggning. Detaljplaneområdet omfattar omkring 17 hektar och är beläget på Frösön i Östersund (Figur 1), i anslutning till och inom området som tidigare var Frösö zoo. Målet med utredningen har varit att sammanställa kunskap om områdets naturvärden för att skapa ett kunskapsunderlag så att ekologiska aspekter kan beaktas i arbetet inom området. Kvalitetsgranskare har varit Daniel Tooke. I arbetet har också Klas Andersson (fältinventering, rapport och GIS-arbete) samt Mikael Andersson (förstudie, fältinventering och rapport) medverkat. Uppdraget har genomförts under september 2021.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Frösö-Zoo Östersunds kommun 2021	2021-11-24	Sida 4 av 16

Figur 1. Översiktskarta över inventeringsområdet.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Frösö-Zoo, Östersunds kommun 2021	2021-11-24	Sida 5 av 16

3 METOD

Området

Det cirka sjutton hektar stora området ligger beläget på Frösön i Östersunds kommun. Området angränsar mot i huvudsak produktiv skogsmark och bebyggelse. De dominerande bergarterna inom området är kalksten och kvartsporfyr. Dominerande jordarter är moränlera/lerig morän samt urberg.

Förstudie

Under naturvärdesinventeringens förstudie utfördes eftersök i en rad olika källor som berör det aktuella inventeringsområdet. Detta görs för att identifiera tidigare registrerade fynd och känd kunskap om exempelvis naturvärden och naturvårdsarter inom eller i nära angränsning till inventeringsområdet. Under förstudien i detta uppdrag undersöktes följande källor:

- ✓ Artportalen (utsök 2021-09-07), sökperiod 2000-01-01 till 2021-09-06
- ✓ SGU- Sverige geologiska undersökning (utsök 2021-09-07)
- ✓ Skogens pärlor, Skogsstyrelsen (utsök 2021-09-07)
- ✓ VMI, -våtmarksinventeringen
- ✓ VISS, -Vatteninformationssystem Sverige
- ✓ Nationella biotopkarteringsdatabasen
- ✓ SERS-Svenskt elfiskeregister
- ✓ TUVÅ-nationella betesmarksinventeringen

Utpekade naturvärden inom området vid förstudien

Vid förstudien påträffades inga sedan tidigare kända naturvårdsområden inom inventeringsområdet. Närmsta registrerade naturvärden är ett Natura 2000-område i form av Ändsjöns naturreservat, beläget cirka 1500 meter sydväst om det aktuella inventeringsområdet. Ett område som omfattas av generellt biotopskydd, i form av en ensam åkerholme, kunde urskiljas i områdets södra del. Åkerholmar utgör ofta artrika miljöer och hyser ofta höga naturvärden i form av brynmiljöer, hävdgynnad flora och gamla solexponerade träd. De bidrar med en mosaik och variation i landskapet som har stor betydelse för växt- och djurlivet i ett i övrigt enformigt jordbrukslandskap. Åkerholmar utgör således viktiga restbiotoper och tillflyktsorter för det öppna jordbrukslandskapets växt- och djurarter. Flera av dessa arter var betydligt vanligare förr, medan de nu ofta endast återfinns i anslutning till jordbrukslandskapets småbiotoper. Åkerholmarnas gynnsamma lokalklimat, med varma, skyddade och solexponerade sydsidor tilltalar inte minst värmekrävande arter så som ormar och ödlor.

Naturvårdsstatus och kommunala planer

Området finns ej medtaget i några tidigare naturvårdsplaner. Marken som avses exploateras utgörs huvudsakligen av produktiv skogsmark och bebyggd mark/parkmark. Området ligger inom och intill en före detta djurpark och omges i övrigt av produktiv skogsmark, jordbruksmark och bebyggelse.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Frösö-Zoo Östersunds kommun 2021	2021-11-24	Sida 6 av 16

Tidigare fynd av naturvårdsarter

I området finns ett flertal fågelarter noterade sedan tidigare. Av dessa arter är fem upptagna i *Rödlistade arter i Sverige 2020*: Stare (*Sturnus vulgaris*), kråka (*Corvus corone*), duvhök (*Accipiter gentilis*), strandskata (*Haematopus ostralegus*) samt skrattnås (*Chroicocephalus ridibundus*). Stare är klassad som sårbar (VU), medan kråka, duvhök, strandskata och skrattnås samtliga är klassade som nära hotade (NT).

Förutom rödlistade fågelarter förekommer även arter så som; gök (*Cuculus canorus*), trana (*Grus grus*), nötskrika (*Garrulus glandarius*) och kaja (*Corvus monedula*).

Alla svenska fågelarter är fridlysta enligt 4 § i Artskyddsförordningen (2007:845), och stare, strandskata, skrattnås, kaja och nötskrika även är upptagna i Fågeldirektivets bilaga 2. Gök och trana är även prioriterade arter enligt Skogsvårdslagen (1979:429), varpå trana erhåller ytterligare skydd via dess upptagning i Fågeldirektivets bilaga 1.

Duvhöken erhåller internationell skyddsstatus genom sin listning i Bonn- och Bernkonventionens bilaga 2 samt i Cites bilaga A. Upptagandet i dessa bilagor ämnar till att skydda arten från illegal jakt och handel och säkerställs genom gränsöverskridande samarbete mellan medlemsländerna i EU samt vissa utvalda nordafrikanska länder.

Fågelfynden har gjorts mellan perioden 2000-01-01 och 2021-09-07. För vissa av fynden finns aktivitet, i form av "stationär", "spel/sång", noterad, vilka tyder på att arten frekvent förekommer inom området och med stor sannolikhet även häckar där. Detta gäller framför allt arter så som kråka, kaja och stare.

Fältinventering av naturvårdsarter

Eftersök gjordes över hela området under september 2021 där naturvårdsintressanta arter noterades som punkter i Collector. Av praktiska skäl noterades inte alla förekomster då det rör sig om mycket frekventa förekomster av flera för området frekvent förekommande arter.

Samtliga inventeringar utfördes av Klas Andersson och Mikael Andersson, Väg & Miljö AB.

Naturvärdesinventering enligt SIS

Området har inventerats och klassats enligt SIS-standard för naturvärdesinventering. Det huvudsakliga syftet med en NVI är att beskriva och värdera naturområden (objekt) av betydelse för biologisk mångfald. Naturvärdesinventeringen resulterar i en geografisk avgränsning av områden, följt av naturvärdesklassning och objektsbeskrivningar av dessa avgränsade områden, så kallade *naturvärdesobjekt*.

Standarden för naturvärdesinventering baseras på bedömningar av biotop- och artvärde för avgränsade områden (figur 2). Vid inventering av biotopvärden kartläggs förekomst av ekologiskt värdefulla biotoper (livsmiljöer) och ekologiska strukturer, som till exempel förekomst av gamla träd, block, död ved och träd med bohål.

För att kartlägga artvärdet inventeras förekomster av naturvårdsarter. Dessa arter utgår från i huvudsak fastställda naturvårdsartslistor såsom Skogsstyrelsens signalartslista, Jordbruksverkets äng- och betesmarksarter, signalarter enligt Natura 2000 med flera. Dessa artslistor är framtagna för

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Frösö-Zoo, Östersunds kommun 2021	2021-11-24	Sida 7 av 16

hela landet varför det är nödvändigt att justera dem efter lokala förutsättningar. Rödlistade arter nyttjas ofta som naturvårdsarter i de fall då de påvisar förekomster av skyddsvärda arter, dock räknas inte rödlistade arter automatiskt som signalarter, då några av dessa har mycket lågt eller inget signalvärde alls. För att en art ska fungera som signalart ska förekomst av arten med stor sannolikhet innebära att andra skyddsvärda arter förekommer inom samma område.

Art- och biotopvärde kombineras sedan enligt matrisen i figur 2, och genom detta erhålls ett objekts naturvärde. Vid denna inventering lades särskilt fokus på artgrupperna kärlväxter, svampar, lavar och mossor. Naturvärdesinventering enligt SIS-standard lägger inte i grund stor vikt vid förekomst av fågelarter och större, mer mobila däggdjursarter inom naturvärdesobjekt, då dessa ofta rör sig över stora områden. I detta fall har dock naturvårdsarter av fåglar eftersöktes, men någon riktad inventering av fåglar har inte genomförts.

Utifrån inventeringsresultatet avgränsades ett antal områden med naturvärden (se figur 3 och bilaga 1), så kallade naturvärdesobjekt. Området inventerades i fält den 21–22 september 2021.

Figur 2. SIS-matrisen. Genom att kombinera ett objekts art- och biotopvärde fås dess naturvärdesklass.

Detaljeringsgrad

Detaljeringsgraden för inventeringen har varit *detalj*. Detta betyder att minsta möjliga objekt som kan avgränsas vid detaljeringsgraden är antingen 10 m² för ytor, alternativt 10 m långt och 0,5 m brett för linjära objekt. Detta har följts även i de fall där det gått att avgränsa mindre objekt. Genom att hålla på dessa gränser ökas objektiviteten i inventeringen och risken för subjektiv bedömning från inventerarens håll reduceras.

Landskapsobjekt

Landskapsobjekt kompletterar naturvärdesobjekt och innebär att naturvärden med landskapsekologiska värden avgränsas. Dessa kan vara i form av flera ingående naturvärdesobjekt och/eller områden som av sin karaktär bildar en helhet som har positiv betydelse för biologisk mångfald.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Frösö-Zoo Östersunds kommun 2021	2021-11-24	Sida 8 av 16

Spridningssamband

Någon analys av spridningssamband har inte ingått i uppdraget.

Osäkerhet i bedömningen

Artvärde är framför allt bedömda med utgångspunkt från förekomster av kärlväxter, mossor, lavar och svampar. Naturvärdesinventeringen kan bedömas som säker för samtliga av de besökta naturtyperna, då förekomsten av strukturer och naturvårdsarter av mossor, lavar och vedsvampar ger en tillfredställande indikation på delobjektens artvärde.

4 OMRÅDEN MED NATURVÄRDEN

Totalt avgränsades tre naturvärdesobjekt (tre klass 3, se figur 3) vid den här inventeringen.

Högsta naturvärde - naturvärdesklass 1

I inventeringsområdet har inga objekt med *högsta naturvärde* (klass 1) identifierats.

Högt naturvärde - naturvärdesklass 2

I inventeringsområdet har inga objekt med *högt naturvärde* (klass 2) identifierats.

Påtagligt naturvärde - naturvärdesklass 3

Tre objekt med *påtagligt naturvärde* (klass 3) har avgränsats.

Objekten i den här värdeklassen består av naturtypen *skog och träd*, och mer specifikt av barrblandskog med inslag av asp. Områdena i denna värdeklass är generellt sett gamla och värdefulla, med inslag av signalarter. Områdena saknar dock flerskiktighet och lågakontinuitet samt flera indikatorarter av högsta nivå.

Väg & Miljö tolkar det som att dessa naturvärdesobjekt är av betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på kommunal nivå.

Övrig naturmark

Inom området finns det mindre andelar av naturmark som i den här inventeringen ej avgränsats som naturvärdesobjekt. Det betyder dock inte att det ej finns naturvärden inom områdena utan beror på att detta är en inventering med detaljeringsgrad *detalj*. För detaljeringsgraden gäller att ytor ska vara minst 10 m² eller större, alternativt för linjära objekt; 0,5 m breda och minst 10 m långa eller mer. Är objekten mindre än detta avgränsas de inte, även om de bedöms hysa naturvärden. Ett exempel på en sådan yta är det landskapsobjekt som avgränsades.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Frösö-Zoo, Östersunds kommun 2021	2021-11-24	Sida 9 av 16

Landskapsobjekt

Ett landskapsobjekt avgränsades vid inventeringen (se figur 3), objektets värden består av den hålträdslika miljön som utgör delar av naturvärdesobjekt 3 med tillhörande öppna ytor med gräsmarker. Detta område bedöms kunna vara viktigt för fåglar såsom ex. starar och trastarter med sin ängspräglade karaktär ihop med förekomsten av hålträd. Den här typen av miljöer med uthus och ängsmarker kan även vara viktiga miljöer för fladdermöss då de kan nyttja ängsmiljöerna till födosök och byggnaderna till dagvila. Detta är en typ av miljö som var vanlig för hundra år sedan men är kraftigt minskande i dagens landskapsbild. Hur viktiga den här typen av miljöer är svårt att avgöra utan att ha en större bild av närliggande landskapsstrukturer och vilka arter som faktiskt nyttjar området vår/sommar.

Naturvårdsarter

I området har 25 naturvårdsarter påträffats i samband med fältarbetet vid naturvärdesinventeringen, varav 16 klassas som signalarter. Samtliga kända förekomster av naturvårdsarter finns listade i tabell 1, samt i förekommande fall listade under respektive objekt i objektkatalogen (Bilaga 1). Av de fåglar som påträffades vid förstudien påträffades björktrast, kråka, morkulla, nötskrika och rödvingetrast vid den aktuella inventeringen. Detta har sannolikt med metodiken att göra då naturvärdesinventeringar i huvudsak syftar till att identifiera mer stationära arter.

Skyddade arter

Arter listade i 4 § i artskyddsförordningen

Alla vilda fågelarter är skyddade i svensk lag enligt 4 § Artskyddsförordningen. Enligt Naturvårdsverket bör även arter listade i bilaga 1 av EU:s fågeldirektiv, rödlistade arter samt arter som uppvisar en negativ populationstrend prioriteras i skyddsarbetet och vid tillämpningen av förordningen. Enligt 4 § artskyddsförordningen är det förbjudet att skada arternas fortplantningsområden eller viloplatser. Fåglar har endast noterats i undantagsfall eller om de är rödlistade, detta då den här inventeringen syftar till att bedöma naturvärdena och är således ingen riktad inventering efter fågel.

Inom området har det tidigare rapporterats in ett flertal fågelarter om samtliga omfattas av 4 § artskyddsförordningen till artportalen. För ett flertal av arterna har observatören noterat att de uppvisar häckbeteende. Den här typen av uppgifter är dock svåra att kvalitetssäkra varför de lämnas utan vidare kommentar i den här naturvärdesinventeringen.

Björktrast, kråka, morkulla, nötskrika samt rödvingetrast påträffades vid fältbesöket inom inventeringsområdet. Björktrast, kråka samt rödvingetrast är också rödlistade som *nära hotade* (NT) enligt *Rödlistade arter i Sverige 2020*.

Arter listade i 9 § i artskyddsförordningen

I samband med inventeringen påträffades blåsippa som är skyddad enligt 9 § i artskyddsförordningen. I Jämtland innebär detta att det är förbjudet att gräva eller dra upp exemplar med rötterna, och plocka eller på annat sätt samla in exemplar av växter för försäljning eller andra kommersiella ändamål.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Frösö-Zoo Östersunds kommun 2021	2021-11-24	Sida 10 av 16

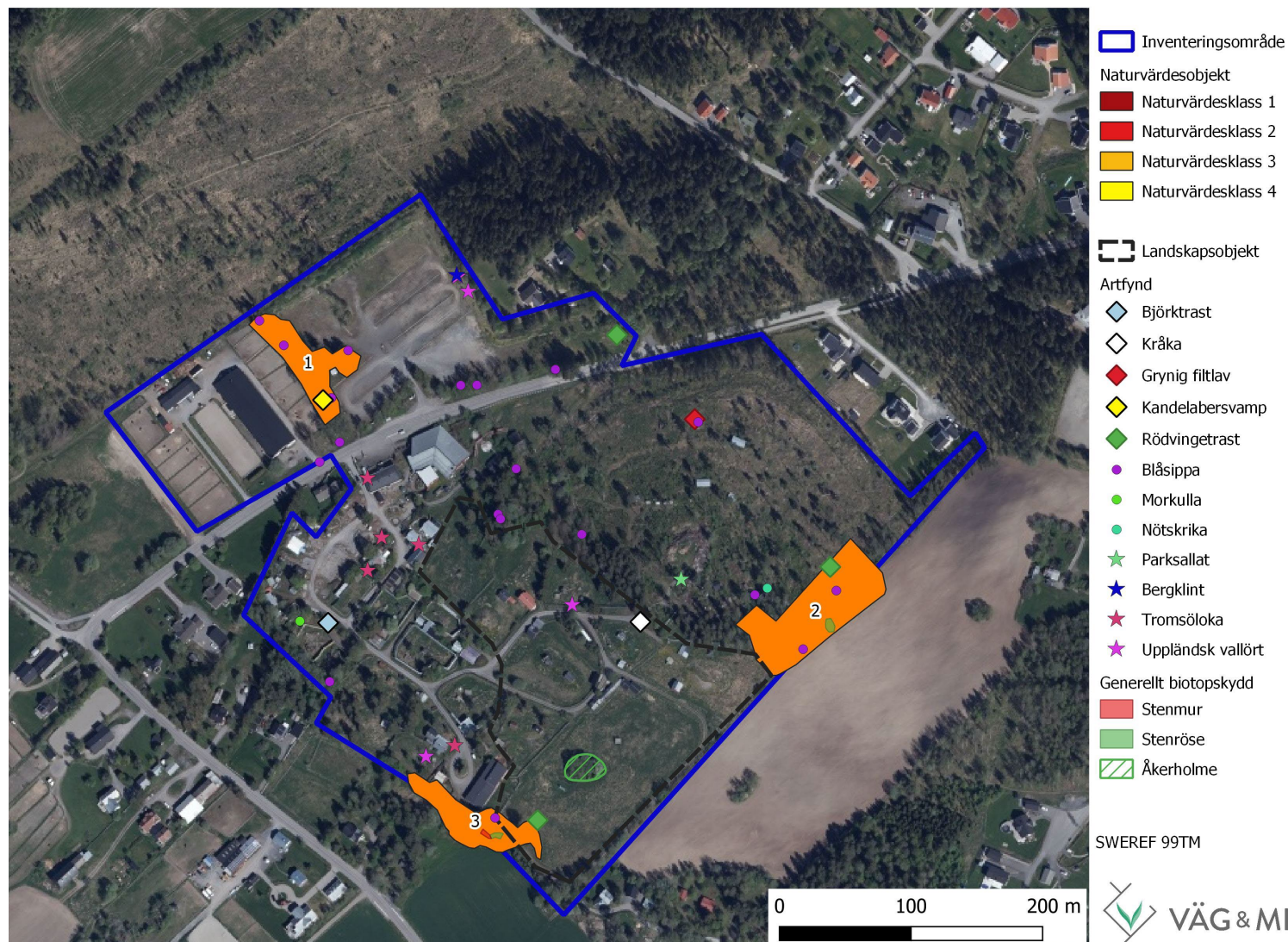
Rödlistade arter

Fem rödlistade arter enligt *Rödlistade arter i Sverige 2020* noterades från området vid denna inventering (tabell 1). Samtliga arter tillhör hotkategorin *nära hotad* (NT) och bestod av följande: björktrast^{NT}, grynig filtlav^{NT}, kråka^{NT}, nötskrika^{NT} samt rödvingetrast^{NT}.

Invasiva främmande arter

Inom området påträffades tromsöloka som omfattas av förordningen om invasiva främmande arter (2018:1939). Arten är fototoxisk varför den måste hanteras med försiktighet. Utöver tromsöloka påträffades även bergklint, parksallat samt uppländsk vallört som också är främmande invasiva arter.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Frösö-Zoo, Östersunds kommun 2021	2021-11-24	Sida 11 av 16

Figur 3. Naturvärdesobjekt avgränsade vid naturvärdesinventeringen.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Frösö-Zoo Östersunds kommun 2021	2021-11-24	Sida 12 av 16

Tabell 1. Naturvårdsarter som påträffades vid inventeringstillfället. Fem rödlistade arter påträffades, samtliga NT. Förkortningar: RL2020=Rödlistade arter i Sverige 2020, T=Typisk art enligt N2000, S=Signalart. Inom parentes anges signalvärdet på en skala ett till tre där ett är högsta signalvärde, IAS=Invasiv främmande art, NT=Nära hotad, VU=Sårbar, EN=Starkt hotad

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	RL2020	Signalart	Typisk art	Lagskydd	Kommentar
Grynig filtlav	<i>Peltigera collina</i>	NT	S (3)	T		Döende bål på en sten i nordost-läge. Kalhuggen skog runt omkring
Kandelabersvamp	<i>Artomyces pyxidatus</i>	NT	S (3)	T		
Blåsippa	<i>Hepatica nobilis</i>		S (3)	T	9 § ASF	Spridda förekomster inom hela området
Bockrot	<i>Pimpinella saxifraga</i>		S (3)	T		
Brudborste	<i>Cirsium heterophyllum</i>		S (3)	T		
Käringtand	<i>Lotus corniculatus</i>		S (3)	T		
Nordisk Stormhatt	<i>Aconitum lycoctonum subsp. septentrionale</i>		S (3)	T		
Ormbär	<i>Paris quadrifolia</i>		S (3)	T		
Prästkraige	<i>Leucanthemum vulgare</i>		S (3)	T		
Rödkämpar	<i>Plantago media</i>		S (3)	T		
Skogshakmossa	<i>Rhytidiadelphus subpin-natus</i>		S (3)	T		
Stor aspticka	<i>Phellinus populicola</i>		S (3)	T		
Teveronika	<i>Veronica chamaedrys</i>		S (3)			
Svart Trolldruva	<i>Actaea spicata</i>		S (2)	T		
Kransrams	<i>Polygonatum verticilla-tum</i>		S (1)	T		
Ormrot	<i>Bistorta vivipara</i>		S (1)	T		
Björktrast	<i>Turdus pilaris</i>	NT			4 § ASF	Förekommer över hela området
Kråka	<i>Corvus corone</i>	NT			4 § ASF	Förekommer över hela området + eventuellt bobygge i ett av timmerhusen.
Rödvingetrast	<i>Turdus iliacus</i>	NT			4 § ASF	
Morkulla	<i>Scolopax rusticola</i>				4 § ASF	Uppskrämd/födosökande
Bergslok	<i>Melica nutans</i>			T		
Ekorrbar	<i>Maianthemum bifolium</i>			T		
Humleblomster	<i>Geum rivale</i>			T		
Linnea	<i>Linnaea borealis</i>			T		
Skogsstjärna	<i>Lysimachia europaea</i>			T		
Bergklint	<i>Centaurea montana</i>				IAS	
Parksallat	<i>Lactuca macrophylla</i>				IAS	
Uppländsk vallört	<i>Symphytum × uplan-dicum</i>				IAS	
Tromsöloka	<i>Heracleum persicum</i>				IAS	Upptagen i förordningen o invasiva främmande arter 2018:1939

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Frösö-Zoo, Östersunds kommun 2021	2021-11-24	Sida 13 av 16

5 EKOLOGISK SÅRBARHET

När oexploaterad naturmark tas i anspråk finns risk att värdefulla naturområden och biotoper för olika arter försvinner. Detta innebär en förlust av biologisk mångfald. Därför är det viktigt att redan i ett tidigt skede i en exploateringsprocess ta hänsyn till naturvärden. Detta är något som bland annat regleras i Miljöbalken 1:1, 2:3 och 3 samt Plan och bygglagen 1:1 och 2:2.

Ny bebyggelse bör utformas på ett sätt så att biologisk mångfald har förutsättningar att finnas kvar och att spridning av arter fortsättningsvis är möjlig. I det inventerade området finns naturvärden i form av värdefulla träd, hydrologiskt känsliga områden, skyddade arter och rödlistade arter. Efter att områden har exploaterats finns det risk att spridningen mellan de kvarvarande naturvärdesobjekten försvåras genom att huskroppar och gator/vägar som uppförs bildar barriärer som påverkar arters förmåga till förflyttning.

Det finns även risk för att de kvarvarande naturmiljöerna utsätts för ökad störning och buller. Kantzonseffekter som uppkommer då områden ianspråktagas medför även att mikroklimatet i fuktiga områden förändras till det torrare, något som ofta medför att naturvärden kopplade till fuktiga miljöer går förlorade, särskilt om dessa områden är små till ytan.

Naturtyper

För samtliga naturtyper gäller generellt att ju högre naturvärde de har desto känsligare är de för exploatering, särskilt om värdet är knutet till skogens höga ålder eller hydrologi. Ett av de största hoten för biologisk mångfald, förutom ianspråktagande av värdefulla miljöer, är uppsplittring och fragmentering av naturmiljöer samt påverkan på spridningssamband genom anläggande av vägar eller bebyggelse.

Skogar

Förenklat sett kan man säga att ett skogsområdes naturvärden beror på hur länge en miljö har fått bestå. Genom detta resonemang går det att översätta ungefär hur lång tid det tar för ett naturvärdesobjekt att utveckla de olika naturvärdeklasserna i en naturvärdesbedömning. Detta är viktigt för att förstå hur och om det går att kompensera för intrång eller åverkan i ett naturvärdesobjekt.

Generellt kan sägas att objekt med lägre naturvärden (objekt som ej uppnår naturvärdeklass 3 eller högre) ofta kan återskapas inom andra delar av inventeringsområdet. Lägre naturvärden som går förlorade kan kompenseras för genom att skapa nya, likartade naturmiljöer i intilliggande områden runt naturvärdesobjektet. Naturvärden som är knutna till gamla träd, skogsmiljöer med lång kontinuitet tar i regel ett eller flera århundraden att utvecklas naturligt. Därför går det som regel inte att återskapa eller kompensera för intrång eller åverkan i dessa objekt, och de bör därför i regel inte bebyggas utan i stället sparas till så stor del som möjligt.

Miljöer med äldre skog är känsliga för ingrepp och om stora delar av de gamla träden i ett område skadas eller avverkas uppkommer skada på naturvärdena på platsen som bedöms vara irreversibel. Utöver detta sker en minskad möjlighet att på platsen upprätthålla habitatnätverk och funktionella ekologiska samband med närliggande skogsområden.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Frösö-Zoo Östersunds kommun 2021	2021-11-24	Sida 14 av 16

Skogar är även känsliga för avverkning och bortforsling av substrat så som död ved, både i form av liggande stockar och torrakor. Skälet till detta är att arter knutna till träd och olika förmultningsstadier av ved är känsliga för att dessa försvinner. Arterna behöver hela tiden ha tillgång till sitt substrat och tar man bort substratet tar man bort möjligheterna för arterna att existera på platsen.

I de skogar som påträffades inom området är värdena främst knutna till lövinblandningen som finns bland barrskogen, bestående i huvudsak av aspar.

Åtgärdsförslag för att minska negativ påverkan på naturvärden

- ✓ Bevara objekt 1 och 3 samt i möjligaste mån objekt 2, alla med naturvärdesklass 3. För att upprätthålla och gynna biologisk mångfald i området bör fokus ligga på att skydda asparna inom området.
- ✓ Ta fram en plan för att minimera risken att sprida de invasiva främmande arterna som påträffades inom området.
- ✓ Lämna kvar stående död ved och nedtagna träd som värdefull död ved i hela området där det är möjligt. Naturvärden i skogsmiljöer är känsliga för avverkning och bortforsling av död ved i form av liggande stockar och torrakor. Om död ved tas bort försvinner arter knutna till olika förmultningsstadier av död ved. Många arter måste ha kontinuerlig tillgång till sitt substrat. Tas substratet bort raderas helt bort möjligheterna för arterna att existera på platsen.
- ✓ Integrera ekosystemtjänster i planering. Områden med höga naturvärden är även en viktig och värdefull förutsättning för ekosystemtjänsten Biologisk mångfald. Vidare skapar sammanhängande naturområden och sparade träd även bättre förutsättningar för reglerande tjänster som lokal klimatreglering, vattenreglering, med mera.
- ✓ Uppmuntra aktörer (såsom byggaktörer/arkitekter) att bevara befintlig vegetation inom kvartersmark där det går. Detta kan skapa möjligheter för många arter att leva kvar. Vid nyplantering bör växtarter användas som anknyter till platsens natur. I möjligaste mån bör vilda svenska växter användas. Detta ökar förutsättningarna för arter knutna till arter som redan förekommer i landskapet. Det minskar också risken för att invasiva arter introduceras.

Fortsatt utredningsbehov

En riktad inventering efter fladdermöss är nödvändig för att säkerställa att fladdermuspopulationerna ej kommer lida skada av exploateringen och/eller när byggnader flyttas/rivs inom området. Det finns eventuellt även behov av ökad kunskap om hur fågellivet nyttjar området, därför kan det vara aktuellt med en häckfågelinventering.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Frösö-Zoo, Östersunds kommun 2021	2021-11-24	Sida 15 av 16

6 REFERENSER

Tryckta källor

Artskyddsförordningen, 2007:845.

ArtDatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Naturvårdsverket 2009. Handbok 2009:2 - Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser.

Nitare, J. (red.) 2019. Skyddsvärd skog, Naturvårdsarter, Skogsstyrelsen.

Norén, M., Nitare, J., Larsson, A., Hultgren, B. & Bergengren, I. 2002. Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.

Digitala källor

ArtDatabanken. 2020. Artfakta för påträffade rödlistade arter. <http://artfakta.artdatabanken.se>

ArtDatabanken. 2020. Uttag, 2020-10-05, av uppgifter om arter rapporterade från området.

Artportalen. 2020. Sökning med polygon inom och strax utanför området, alla artgrupper. Sökeperiod 1900-01-01---2020-10-05. <http://www.artportalen.se>

Lantmäteriet historiska kartor, © Lantmäteriet historiska-kartor@lm.se. Åtkomst 2020-05-05

Mark- och miljööverdomstolen, MÖD 2012:4, Målnummer M5458-11, 2012-02-07

Miljööverdomstolen, MÖD 2008:36, Målnummer M3721-07, 2008-12-02

Naturvårdsverket, skyddad natur kartverktyg, <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>, åtkomst 2020-11-04.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Naturvärdesinventering Frösö-Zoo Östersunds kommun 2021	2021-11-24	Sida 16 av 16